

CI

ÜNİTE I: TARİH YAZANLAR

Ders 1: Uygarlıklar

Ders 2: Tarih Oldular

Ders 3: Tarihin Akışını Değiştirenler

■ Kazanımlar

■ Dinleme

1. Metinlerde geçen yer, olay, zaman, kişi(ler) ve varlık kadrosunu metnin bağlamından yararlanarak anlamlandırır.
2. Uzun konuşmalar ve görüşmeler iyi yapılandırılmamış olsa dahi takip eder.

■ Okuma

1. Karmaşık ve uzun metinleri hızlıca gözden geçirerek önemli ayrıntıları yakalar.
2. Profesyonel veya akademik hayatta karşılaştığı terimleri bağlamdan yararlanarak anlamlandırır.

■ Konuşma (Sözlü Anlatım ve Karşılıklı Konuşma)

1. Konuşmasında mecazlı ifadeler kullanır.
2. Akademik konularda dili ustaca kullanır.

■ Yazma

1. Bir konunun önemli noktalarına dikkat çekerek düşüncelerini kompozisyon şeklinde yazar.
2. Uzmanlık alanına giren konularla ilgili iyi yapılandırılmış metinler oluşturur.

Ders 1: UYGARLIKLAR

Hazırlık:

1. Bugünkü hayatınızı bırakıp geçmişteki bir zamanda yaşamak ister misiniz? Böyle bir imkân olsa hangi zaman diliminde yaşamak isterdiniz?
2. Büyük bir savaşta elinizde kılıçla savaşmak ister misiniz?
3. Laboratuvarında çığır açan bir keşfe tanık olmak ister miydiniz?

Bu derste neler öğreneceğiz?

Uygarlıklar ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

ÇİN UYGARLIĞI VE ÖZELLİKLERİ

Çin, Asya Kıtası'nın güneydoğusunda geniş topraklara sahip bir ülkedir. Çin uygarlığının oluşmasında Türk, Moğol ve Tibet kültürleri de etkili olmuştur.

Çin medeniyetinin varlığını ispatlayan deliller, MÖ 11. yüzyıla kadar uzanır. Merkezi otoritenin güçlü olduğu Çin, tarih boyunca hanedanlıklar tarafından yönetilmiştir. MÖ 111. yüzyıldan itibaren ise güçlü bir imparatorluk hâline gelmiştir.

Ordu

Çin'de imparatorların kutsal olduğuna inanılırdı. Çin imparatorlarının gücü ordulara dayanmıştır. Çin ordusu, yaya ve arabalı askerler olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştır. Türklerin örnek alınmasıyla bu sınıflara atlı birlikler de dâhil edilmiştir.

Sosyal Yapı

Çin'de sosyal yapıyı asiller ve köylüler oluşturmuştur. Köylülere özgürlük hakkı tanımayan bu sosyal yapıda, sınıfların yaşayış ve hukukları birbirinden farklıdır.

Din

Çin'de en yaygın dinler Konfüçyüsçülük, Taoizm ve Budizm'dir. Çin uygarlığının temeli, Konfüçyüsçülük öğretisine dayanmıştır. Bu dini öğretinin temeli erdem ve görev ahlakına dayalıdır.

Ekonomi

Çin'de ekonomi, büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Tarımın yanında iplik, ipek, porselen ve kumaş üretimi de yapılmıştır. Çinli tüccarlar İpek Yolu aracılığıyla Çin'den Roma'ya kadar olan bölgede ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Dil

Tek heceli bir dil konuşulan Çin'de, bu dile ait farklı lehçeler vardır. En yaygını Mandarin lehçesidir. Çin yazısı günümüzde de kullanılmaktadır.

Eserleri

Çin'de resim, kumaş işleme, porselen imalatı, heykeltçilik, çinicilik gibi sanat dalları gelişmiştir. Budizm, resim ve heykeltçiliğin gelişiminde etkili olmuştur.

Çin mimarisi, askerî ve dinî yapılar yönünden gelişmiştir. Çin Seddi ve Budist tapınakları Çin mimarisinin en güzel örnekleridir. Çin mimarisinde ince, zarif, birbirine geçirilmiş çatılar önemli bir yer tutmuştur.

Çinliler mürekkep, kâğıt, barut, pusula ve matbaayı kullanarak dünyada birçok gelişmeye öncülük etmiştir.

Kaynak: (www.sabah.com.tr, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 1: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Çin medeniyetinin varlığını ispatlayan deliller kaçınıcı yüzyıla kadar uzanır?

- a) MÖ 11. yüzyıl
- b) MÖ 111. yüzyıl
- c) MS 11. yüzyıl
- d) MS 111. yüzyıl
- e) MÖ 1. yüzyıl

2. Hangisi Çin uygarlığını oluşturan temel bileşenlerden biri olarak verilmemiştir?

- a) Dil
- b) Ekonomi
- c) Eğitim
- d) Din
- e) Sosyal yapı

Etkinlik 2: Eşleştirin.

1. Soylular sınıfından olan kişiler.	_____●	a. ispat
2. Bir bütünü oluşturan güçlerden her biri.	_____●	b. otorite
3. Belge göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma.	_____●	c. bileşen
4. Tanrı'ya adanmış olan, Tanrısal olan.	_____●	d. kutsal
5. Siyasi veya idari güç.	_____●	e. birlik
6. Bir olma, bir araya gelip uyum sağlama.	_____●	f. asiller
7. İnce yapılı olan, güzel, hoşça giden.	_____●	g. zarif

Öğrenelim

BİRLEŞİK ZAMANLAR (Hikâye Birleşik Zaman)

Bir eylemin gerçekleşme zamanı ve şekli hakkında ayrıntılı bilgi vermek istediğimizde birleşik zamanlı cümleler kurarız. Bir diğer ifadeyle eyleme birden fazla kip eki ekleriz.

Hikâye Birleşik Zaman: Şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman eklerine -dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü eklerinin getirilmesiyle oluşur.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: -miş duyulan geçmiş zaman eki ve -Dı hikâye ekinin birlikte kullanılması ile duyulan geçmiş zamanın hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Çocukken pazarda kaybolmuşsun.

O gün bizimle hiç konuşmamıştın.

Sen buraya daha önce gelmiş miydin?

Gelecek Zamanın Hikâyesi: -AcAk gelecek zaman ekiyle -DI hikâye ekinin birlikte kullanımı ile gelecek zamanın hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Biz yarın sinemaya gidecektik.
Aslında biz eve gitmeyecektik.
Siz toplantıya katılacak mıydınız?

Şimdiki Zamanın Hikâyesi: -yor şimdiki zaman eki ile, -DI hikâye ekinin birlikte kullanılması ile şimdiki zamanın hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Aa! Biz de size geliyorduk, demek dışarı çıktınız.
Zaten biz de çalışmıyorduk.
Eskiden bu kadar çok sohbet ediyor muyduk?

Geniş Zamanın Hikâyesi: -r geniş zaman eki ile -DI hikâye ekinin birlikte kullanılması ile geniş zamanın hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Biz bu kafede buluşurduk.
Siz hiç geç kalmazdınız.
Sen eskiden spor yapar mıydın?

Gereklilik Kipinin Hikâyesi: -mAll gereklilik kipi ve -DI hikâye ekinin birlikte kullanılması ile gereklilik kipinin hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Uçağı kaçırdınız, daha erken gelmeliydiniz.
Bu kadar çok yemek yememeliydiniz.
Ülkeye giriş için vize almalı mıydık?

İstek Kipinin Hikâyesi: -A, istek kipi ve -DI hikâye ekinin birlikte kullanımı ile istek kipinin hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Onu çok özlemiştim bana bir kez bakaydı.
Keşke çocuğa bu kadar çok kızmayaydım.

Dilek - Şart Kipinin Hikâyesi: -sA dilek - şart kipi ve -DI hikâye ekinin birlikte kullanımı ile şart kipinin hikâyesi yapısı oluşur.

Örnek:

Uyuduğunu bilmiyordum, **bilseydim** aramazdım. (şart)

Yardım istese**ydin** gelir yardım ederdim. (şart)

Onu üzeceğimi bile bile doğruyu söylese **miydin**? (şart)

Ben de sizinle sinemaya gele**seydim**. (dilek)

Çok üzüldüm bu olanları gör**meseydim** daha iyiydi. (dilek)

Çok istediğim o elbiseyi bu ay **alsa mıydım**? (dilek)

Etkinlik 3: Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

Üç yıl önce İstanbul'a (1)_____. O zamana kadar Ankara'da (2)_____. İstanbul'u çok sevdim ama alışmam zor (3)_____. Babam bu süreçte bana çok yardım etmişti. Sanki içimi görür duygularımı okurdu. Ne zaman üzülsem beni mutlu etmeden başka bir işle (4)_____. Onun sayesinde İstanbul'a kolayca alıştım. Hatta o kadar alıştım ki şimdi diyorum keşke o kadar (5)_____. Bu kadar kolay alışacağımı (6)_____. Üzülmezdim. Aslında insan hiçbir şey için çok sevinmemeli ya da üzülmemeli.

1. Yukarıda boş bırakılan yerlere gelecek uygun sözcükleri seçin.

- a) taşındık b) taşınmış c) taşınacak d) taşınmasaydı
- a) yaşayacaktık b) yaşamışlar c) yaşıyorduk d) yaşamalıydık
- a) olsaydı b) olmuştu c) olacaktı d) oluyordu
- a) ilgilenmezdi b) ilgilenirdi c) ilgilenecekti d) ilgilenmiyordu
- a) üzülmeliydim b) üzülecektim c) üzülmeseydim d) üzülüyordum
- a) biliyordu b) bilmeliydim c) bilseydi d) bilseydim

 Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

EŞEK KULAKLI KRAL: MİDAS

Etkinlik 4: Dinlediğiniz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Apollon ve Marsyas bir tür müzik yarışması yapmışlar.	☐	☐
2. Yarışma Dinar'da yapılmıştır.	☐	☐
3. Yarışmada flüt çalan Marsyas bir çobandır.	☐	☐
4. Apollon, yarışmayı kazanan Marsyas'ı ödüllendirmiştir.	☐	☐
5. Kral Midas'ın kulaklarını eşek kulağına çeviren Tanrı Apollon'dur.	☐	☐
6. Berber, Midas'ın eşek kulaklarını görür görmez herkese anlatmıştır.	☐	☐
7. Kral Midas kulaklarını ölünceye dek gizlemiştir.	☐	☐

Konuşalım

1. İnsan ve insanlık sürekli gelişmek ister, bunun için çalışır. Bu sayede medeniyetler, uygarlıklar gelişir, ilerler. Bazıları, gelişmeleri sürekli takip ederken bazıları geride kalabilir.

- Sizce medeniyet/uygarlık nedir?
- Medeni olmak için teknolojik olarak gelişmiş olmak şart mıdır?
- Ülkelerin zenginlik ve gelişmişlik oranı arttıkça medenilikleri de artar mı?

Yukarıdaki soruları tartışın. Tartışırken aşağıdaki özdeyişleri de kullanın.

Medeniyet, öyle kuvvetli bir ışıktır ki ona yabancı olanları yakar, mahveder.
Mustafa Kemal Atatürk

Uygarlığın son gayesi, insan kişiliğinin gelişmesidir.
Alexis Carrel

Bir ülkenin uygarlık derecesi, kadınlarına ve çocuklarına verdiği değerle ölçülür
George William Curtis

Uygarlıktaki her ilerleme, aynı zamanda eşitsizlik yolundaki bir ilerlemedir.
Jean J. Rousseau

Yazalım

Eski çağ uygarlıklarından birinde yaşama şansınız olsaydı bu hangisi olurdu? Nedenleri ile birlikte yazın.

Ders 2: TARİH OLDULAR

Bu derste neler öğreneceğiz?

Tarih ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

BÜYÜK MEDENİYETLER YOK OLUP GİTTİLER

Babiller

Sami kökenli bir topluluk olan Babiller Amurrular tarafından kurulmuştur. Mimari açıdan Mezopotamya'nın en gelişmiş medeniyeti olan Babiller, ziggurat denen çok katlı tapınakları inşa etmişlerdir. Bu yapıların üst katını rasathane (gözlemevi), alt katını ise ürünlerin depo edildiği kiler olarak kullanmışlardır. Babil uygarlığı denilince akla "Babil'in Asma Bahçeleri" gelmektedir. **Ne var ki** Babil'in Asma Bahçelerinin nerede olduğu bilinmemektedir. İşin aslı var olup olmadığı da kanıtlanmamıştır. **Öyle ki** bu yapıya ait herhangi kesin bir arkeolojik bulgu yoktur. Babillerin bir diğer önemli mimari eseri de Tanrıdağı diye adlandırdıkları Babil Kulesidir. Bu kuleyi Babil'in Asma Bahçelerinin içine yapmışlardır. **Ne yazık ki** bu bina savaşlarda yıkılmış ve yok olmuştur.

İnkalar

Tarih öncesinde yaşamış uygarlıklardan biri olan İnkalar, And Dağları bölgesinde büyük bir imparatorluk kurmuşlardır. Machu Picchu gibi mühendislik harikası bir şehir inşa etmişlerdir. **Ne var ki** bu şehri nasıl inşa ettiklerini bilmiyoruz. İnkalara ait birçok yapı yok olmuştur. **Neyse ki** günümüze kadar gelen bazı yapıları da vardır. Bu yapılar İnkaların gelişmiş bir medeniyet olduklarını gösteriyor. **Öyle ki** yaptıkları binalardan bazıları hâlâ duruyor. **Üstelik** bu binalarda harç malzemesi kullanılmamıştır. İnkalar hakkında bazı bilgilere sahip olsak da **maalesef** bilinmeyen yönleri çok daha fazladır.

Antik Yunan

Antik Yunan Medeniyeti, yaklaşık 4 bin yıl önce Ege ve Akdeniz çevresinde ortaya çıkan, önemli bir medeniyettir. İlk demokrasi uygulamaları, Antik Yunan'da ortaya çıkmıştır. Yunan şehir devletlerinin her biri kendi kanunlarına ve yönetim biçimlerine sahiptir. Her şehir devleti, kentin en yüksek yerine "Acropolis" adı verilen kaleler inşa etmiş, tapınaklar ve hazineler gibi farklı kamusal alanlar, bu kalelerin içinde yer almıştır. Köleler, Antik Yunan Medeniyetinin günlük hayatının önemli bir parçasıdır. **Öyle ki**, ev

işlerinin yanı sıra, tarlalarda, pazarlarda, gemilerde ve madenler gibi üretim alanlarında da köleler çalıştırılmışlar ve bu medeniyetin sahip olduğu zenginliğin oluşmasında önemli bir yere sahip olmuşlardır.

Kaynak: (www.tarihiolaylar.com , düzenlenmiştir)

Kaynak: (www.milliyet.com.tr, düzenlenmiştir.)

Kaynak: (tarihibilgi.org, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 5: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Babiller hangi alanda gelişmiş bir medeniyettir?

- a) Tıp
- b) Mimari
- c) Edebiyat
- d) Hukuk
- e) Din

2. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Machu Picchu bir İnka şehridir.
- b) İnkalar eski zamanlarda yaşamıştır.
- c) İnkalar, tekerlek ve yazıyı bulmuştur.
- d) İnkalara ait bir çok yapı yok olmuştur.
- e) İnkalar gelişmiş bir medeniyettir.

3. Antik Yunan medeniyeti _____.

Cümlesi aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanabilir?

- a) demokrasinin ilk örneğidir.
- b) kölelik sistemine karşı çıkmıştır.
- c) hala yaşayan bir medeniyettir.
- d) milattan sonra kurulmuştur.
- e) batı'nın en gelişmiş uygarlığı sayılır.

Bağlaçlar

Bağlaçlar kelimeleri veya cümleleri anlam bakımından birbirine bağlayan sözcüklerdir. “Ve, ama, fakat, çünkü, ya, ya da, veya, hem...hem” bunlardan bazılarıdır.

Bir de “ki” ile birlikte kullanılan bazı bağlaçlar vardır. “Ne var ki/ne yazık ki, neyse ki” bunlardan bazılarıdır.

Ne var ki

- Kendinden önceki cümlede gerçekleşen veya planlanan bir durumun beklenmedik bir nedenden dolayı gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini anlatır.

Örnek:

Bu yaz tatil için yurt dışına gidecektik. **Ne var ki** babamın işten çıkarılması bütün planı bozdu.

Otobüsü yakalamak için koştum **ne var ki** yetişemedim.

Doktorlar yaşatmak için çok uğraştı **ne var ki** kalbi tekrar çalışmadı.

Ne yazık ki (maalesef)

- Uğraşmaya, çabaya rağmen istenilenin olmadığı durumlarda kullanılır. Bu durumdan dolayı üzüntü duyulduğunu gösterir.

Örnek:

Polisler kaybolan çantayı her yerde aradı **ne yazık ki** bulamadı.

Aylardır yoğun antrenman yapan sporcumuz **ne yazık ki** madalya alamadı.

Neyse ki

- Gerçekleşen olumsuz bir eylemin pozitif yönlerine odaklanarak avunma, sevinme, şükretme durumlarında kullanılır.

Örnek:

Zincirleme kaza yaşandı **neyse ki** kimsenin burnu bile kanamadı.

Japonya’da deprem olmuş **neyse ki** can ve mal kaybı yokmuş.

Evden çıkarken para almayı unutmuşum **neyse ki** kredi kartım var.

Öyle ki

- Açıklama yapmak, söylenenleri destekleyici ifadeleri sürdürmek için kullanılır.

Örnek:

Derslere daima zamanında giderim **öyle ki** geç kalmamak için erkenden yola çıkarım.

Cep telefonu artık bir güç göstergesi oldu **öyle ki** gençler hava atmak için telefonu eskimeden yeni telefon alıyorlar.

Onu çok seviyorum **öyle ki** onun için canımı bile veririm.

Etkinlik 6: Aşağıdaki boşluklara gelmesi gereken bağlaçları seçin.

İnsanlar tarihlerini bilmeli ve övünülecek bir tarihleri varsa mutlaka bununla övünmeli (1)_____ tarih, insanın geçmişini unutmaması için var olan en önemli unsurdur.

İnsanlar kültürel varlıklarını sürdürebilmek için tarihlerine sahip çıkma fikrini gelecek nesillere aktarmayı planladılar. (2)_____ bunda başarılı olamadılar. Kimse bir tarihin içinde olduğunu düşünemedi ve tarihe yeteri kadar önem vermedi. (3)_____ yetişen yeni neslin gelecek planları bireysel olmaya devam etti ve gençler toplumsal fayda kaygısı gütmедiler.

(4)_____ çalışan ve üreten gençler de var. Onlar tarihi bugünden yazıyorlar.

(5)_____ sayıları gelecek planları bireysel olan gençler kadar çok değil.

1. a) öyle ki	b) ne var ki	c) ne yazık ki	d) neyse ki
2. a) öyle ki	b) ne var ki	c) ne yazık ki	d) neyse ki
3. a) öyle ki	b) ne var ki	c) ne yazık ki	d) neyse ki
4. a) öyle ki	b) ne var ki	c) ne yazık ki	d) neyse ki
5. a) öyle ki	b) ne var ki	c) ne yazık ki	d) neyse ki

Konuşalım

Sizce hangisi doğru? Tartışınız.

Bence eski insanlar ilkel değildi. Çok gelişmiş teknolojileri vardı ama bir şekilde yok oldu. Belki de bugünkünden daha ileri teknolojilere sahiptiler.

Ben öyle düşünmüyorum. Eski insanlar ilkel şartlarda yaşamaya başladılar. Yavaş yavaş gelişttiler. Bugünkü kadar gelişmiş bir medeniyet yoktu.

Ders 3: TARİHİN AKIŞINI DEĞİŞTİRENLER

Bu derste neler öğreneceğiz?

Tarihe adını yazdıranlar ile ilgili farklı konularda ilginizi çeken metinleri anlayabilecek, bu konu hakkındaki düşüncelerinizi arkadaş ortamında rahatça paylaşabileceksiniz.

Dinleyelim - Yanıtlayalım

Metni dinleyin, etkinlikleri metne göre yanıtlayın.

TARİHİ DEĞİŞTİRENLER

1. 21 yaşında Orta Çağı yıkan Osmanlı Padişahı.	—	a. Napolyon
2. Politika ve savaş uzmanı olan Fransız İmparatoru.	—	b. Fatih Sultan Mehmet
3. Suikast sonucu öldürülen askeri taktik uzmanı Roma Kralı.	—	c. Cengiz Han
4. Moğol İmparatorluğunu kuran cesur komutan.	—	d. Jül Sezar

Etkinlik 8: Aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. Bazı insanlar sadece yaşar bazıları tarihi değiştirir.	☐	☐
2. Tarihteki değişiklikler daima iyi sonuçlar doğurmuştur.	☐	☐
3. Fatih Sultan Mehmet yedi dil bilmektedir.	☐	☐
4. Fransa'nın ilk imparatoru Napolyon olmuştur.	☐	☐
5. Cengiz Han savaşlarıyla göçler başlatmıştır.	☐	☐

Etkinlik 9: Okuduğunuz metinde aşağıdaki hangi bilgilerden söz edilmektedir? İşaretleyin.

1. Jül Sezar'ın nasıl öldürüldüğü.
2. Cengiz Han'ın yaptığı savaşların etkileri.
3. Fransa'nın en ünlü ressamının kim olduğu
4. Napolyon'un Fransa'da sağladığı gelişmeler.
5. Fatih Sultan Mehmet'in kaç dil bildiği.
6. Napolyon'un sağlık alanında yaptıkları.

Öğrenelim

- mAklA
- mAklA beraber/birlikte
- mAklA kal-
- DIK+iyelik+-(y)la kal-

Zarf-fiil olarak adlandırılan bu ekler cümlede ifade edilenlerin yanı sıra, söylenenleri birleştirmek için kullanılır.

- **-mAklA:** -mAklA eki, kendisinden sonraki hareket ya da durumun gerçekleşme nedenini anlatır. Bu hareket ya da durum, eylemin gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden kaynaklanan doğal bir sonuçtur.

Bu kalıptaki koşul eki kişi ekleriyle çekimlenebilir. Aşağıdaki tabloda kişiye göre çekimleri yer almaktadır:

Örnek:

Türkçe öğren**mekle** çok iyi yaptın.

(Bu ek sayesinde şu iki cümle birleştirilmiş: Türkçe öğrendin. Bu çok iyi oldu, iyi yaptın.)

Tatile çık**makla** ne iyi yaptık.

Ona kız**makla** iyi yapmadın.

- **-mAkIA beraber /birlikte:** -mAkIA beraber/birlikte eki, hem kendisinden önceki eylemin hem de bu yapıdan sonraki hareket ya da durumun gerçekleştiğini ya da gerçekleşeceğini anlatır.

Örnek:

Diyet yap**makla birlikte** spor da yapmalısın.

(Hem diyet hem de spor yapmalısın.)

Ekonomideki iyileşme devam et**mekle beraber** enflasyonda azalma olmadı.

[Ekonomideki iyileşme devam ediyor.(buna rağmen/ancak) Enflasyonda azalma olmadı.]

Onu tanı**makla birlikte** hakkında çok şey bilmiyorum.

- **-mAkIA kal-:** -mAkIA kal- eki gerçekleştirilen veya gerçekleştirilecek olan eylemle yetinilmediğini ve daha fazlasının yapıldığını veya yapılacağını ifade eder.

Örnek:

Türk dilini öğren**mekle kalmayın** Türkiye'ye de gidin.

(Türkçe öğrenin ancak bununla yetinmeyin. Türkiye'ye de gidin.)

Toplumsal konuları düşünün ancak düşün**mekle kalmayıp** araştırın.

Olimpiyatlarda birinci ol**makla kalmayıp** dünya rekorunu da kırdı.

- **-DİK+iyelik+-(y)la kal-:** -DİK+iyelik+-(y)la kal- yapısı ana eylemin yanı sıra gelişen bir durumu anlatır. Genelde ana eylemin yapılmasının diğer eyleme bir etkisinin olmadığını ifade eder.

Örnek:

Sınava gir**diğimle kaldım**. Maalesef sınavı tamamlayamadım.

Arabayla hava atayım derken kaza yaptım. Rezil ol**duğumla kaldım**.

Spor yapayım derken kolumu kır**diğimla kaldım**.

- Yukarıdaki ekler önüne –ma/-me olumsuzluk ekini alabilirler. Olumsuzluk eki eylemin yapılmadığını ve bunun sonuçlarını anlatır. İşlev olarak olumlu hâliyle aynıdır.

Örnek:

Ona güven**memekle** çok iyi yaptın.

(Ona güvenmedin ve bu iyi sonuçlara sebep oldu)

Onu yakından tanı**mamakla beraber** hakkında bazı şeyleri biliyorum.

(Onu çok iyi tanımıyorum ancak hakkında bazı şeyleri biliyorum.)

Çocuğu parka gönder**memekle beraber/birlikte** evde oyun oynamasına da izin vermiyordu.

(Çocuğu parka da göndermiyordu. Üstelik çocuğun evde oynamasına da izin vermiyordu)

Etkinlik 10: Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle tamamlayın.

- a) -mekle kalmayıp
- b) -makla beraber
- c) -makla birlikte
- d) -makla
- e) -mekle yetinmeyin

Türkiye’de eğitim bursu kazanmayı çok istiyordum. İlk başvuruda başarılı olamadım. Ancak ikincisinde kazandım. Bunun için çok çalıştım. Tabi çalış (1)_____ Türkçe de öğrendim. Türkçe öğrenmek için ülkemdeki Türk Kültür Merkezine gittim. Burada Türkçe öğren (2)_____ Türk kültürünü de tanıdım. Bu sayede Türkiye hakkında birçok şey öğrendim. Şimdi İstanbul’da bir üniversitede okuyorum. Üniversitede oku (3)_____ bir kitapçıda da çalışıyorum. İlk sınavda başarısız olunca vazgeçmeyi düşünmüştüm. Ancak kararlı ol (4)_____ ne kadar iyi yaptığımı şimdi daha iyi anlıyorum. Son olarak küçük bir tavsiye: Bir dili öğren (5)_____ kültürünü de yakından tanıyın.

 Okuyalım

Aşağıdaki metni okuyun, soruları metne göre yanıtlayın.

DÜNYAYI DEĞİŞTİREN BULUŞLAR

Teknolojideki gelişmeler sadece içinde bulunduğu zamanı değiştirmekle kalmıyor, geleceğe de yön veriyor. Üzerinden binlerce yıl geçse de bazı **buluşlar** tarihin akışını tamamen değiştirerek insanlığa yol gösteriyor. Bu gelişmelerin her biri hayatımızda çok önemli yere

sahip **olmakla birlikte** bazıları vazgeçilmez bir hâl almıştır. Yakın geçmişte hayatımıza giren ve vazgeçilmezimiz hâline gelen bilgisayar ve internete gelin daha yakından bakalım.

Bilgisayar

Bilgisayarın geliştirilmesi teknolojiyi geliştirmekle **kalmayıp** hızlandırmıştır da. Bu hız bugün robotik kodlamayla ilerlemeye devam etmektedir. Gerçek anlamda bilgisayarlar, 1941 yılında Berlin’de Konrad Zuse tarafından geliştirilmiştir. 1946’da Amerikalı J. Presper Erchert ve Jn W. Mauchly, yüksek işlem hızına sahip tam elektronik ilk sayısal bilgisayarı geliştirdiler. Bu bilgisayar hızlıydı ancak çok ağırdı. Tam 30 tondu. Bugün cebimizdeki 100-200 gramlık telefonlarla kıyaslayınca farkı daha iyi anlayabiliriz.

İnternet

İnternet Amerikan Savunma Sanayisi için, 1960 yılında Amerikan mühendisleri tarafından geliştirildi. Bu dünya çapındaki Amerikan İstihbarat Teşkilatı CIA’in yayılmasını sağladı. Bilgisayarları birbirine bağlayarak inşa edilen ilk ağı, DARPA yani Gelişmiş Savunma Araştırma Projeleri Ajansının yaptığı biliniyor. DARPA’nın bu ağ ile internet altyapısı oluşturulmakla **kalmadığı** böylece dünyaya hızlı bir şekilde yayıldığı da biliniyor.

İnsanlığın En Büyük Buluşu

1991 senesinde kullanılmaya başlanan internete, insanlık tarihinin gelmiş geçmiş en büyük buluşu da denilir. İnternet, dünyanın her neresinden olursanız olun istediğiniz bilgiye istediğiniz anda ulaşmanıza imkân sunuyor. Tüm bilgi, bilim ve iletişim unsurlarını bir araya getirerek, insanlara hizmet veriyor. Bugün bu sanal ortam ile hayatımızın her anını kontrol altına almış durumda.

Kaynak: (www.fikriyat.com, düzenlenmiştir.)

Yanıtlayalım

Etkinlik 11: İşaretleyin.

1. Buluş sözcüğü bilinenlerden yararlanarak bilinmeyen bir şeyi üretme, ortaya koymaktır.

Evet

Hayır

2. Kıyas sözcüğü yerine karşılaştırma veya mukayese sözcükleri de kullanılabilir.

Evet

Hayır

3. Altyapı, metinde futbolla ilgili bir terim olarak kullanılmıştır.

Evet

Hayır

Etkinlik 12: Okuduğunuz metne göre aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar verin.

	Doğru	Yanlış
1. İlk bilgisayar 30 ton ağırlığındaydı.	☐	☐
2. İnternet 1991 yılında kullanılmaya başlandı.	☐	☐
3. İlk bilgisayar 1960 yılında icat edildi.	☐	☐
4. Bilgisayarın keşfi teknolojinin gelişim hızını olumsuz etkilemiştir.	☐	☐
5. Bilgisayar ve internetin icadında askerî çalışmalar etkilidir.	☐	☐
6. Sanal ortamlar istihbarat örgütleri tarafından geliştirilmiştir.	☐	☐

Konuşalım

1. Aşağıdaki düşüncelerden hangisine katılıyorsunuz? Neden?

- Biyografi romanları okumayı çok severim. Herkesin tanıdığı, bildiği insanların bilinmeyen yönlerini öğrenmek hoşuma gider. Ayrıca meşhur olmalarını sağlayan başarılarının arkasındaki gücü, sırrı bulmaya çalışırım. Karşılaştıkları zorlukları nasıl aştıklarını görür ve ders çıkarırım.

- Biyografi romanları bana çok sıkıcı gelir. Bir insanın yıllar boyu süren hayatlarını detaylarıyla öğrenmek zor bir iş. Hem neden okuyayım ki? O onun hayatı ve yaşadığı tüm şanslar ve şanssızlıklar o an içindi. Kimse aynı hayatı tekrar yaşamayacak. Bu yüzden insan başkalarının hayatına değil kendi hayatına odaklanmalı. Yapılanlara değil yapabileceklerine bakmalı. Bunun için bilim kurgu romanları okumayı severim.

2. Geçmişini değiştirmek mümkün olsa ve bu imkân sizin elinizde olsa hangi zamanda, hangi olayı değiştirmek isterdiniz? Değiştirmek istediğiniz olayı kısaca anlatın ve neden değiştirmek istediğinizi açıklayın.

YANITLAR

Etkinlik 1:

1. a
2. c

Etkinlik 2:

1. f
2. c
3. a
4. d
5. b
6. e
7. g

Etkinlik 3:

1. a
2. c
3. b
4. a
5. c
6. d

Etkinlik 4:

1. D
2. D
3. D
4. Y
5. D
6. Y
7. Y

Etkinlik 5:

1. b
2. e
3. a

Etkinlik 6:

1. a
2. b
3. a
4. d
5. c

Etkinlik 7:

1. b
2. a
3. d
4. c

Etkinlik 8:

1. D
2. Y
3. D
4. Y
5. D

Etkinlik 9:

1. + 2. + 3. - 4. + 5. + 6. -

Etkinlik 10:

1. b
2. a
3. b/c
4. c/d
5. e

Etkinlik 11:

1. Evet
2. Evet
3. Hayır

Etkinlik 16:

1. D 2. D 3. Y 4. Y 5. D 6. Y

Yararlanılan kaynaklar

<https://www.sabah.com.tr/egitim/2017/01/19/cin-uygarligi-ve-ozellikleri>

<http://www.milliyet.com.tr/Inkalar-kimdir--Hangi-ulkede-yasadilar--Inkalarin-tarihi-hakkin-da-bilgiler-molatik-4427/>

<https://www.fikriyat.com/galeri/tarih/dunya-tarihini-degistiren-buluslar/25>

http://www.bilimteknik.tubitak.gov.tr/system/files/makale/617_nisan_2019_bilim_ve_teknik

<https://www.dicle.edu.tr/Contents/f9a83a5d-cc64-48ae-b7dd-e21de498977b>